

REMISSVAR

2017-12-21

Dnr 3.9:0828/17

Till Socialstyrelsen

Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna om
konsulentverksamheter (HSLF-FS 2018:xx)
(Dnr 26261/2017)

Inledning

Förslaget behandlar nya föreskrifter och allmänna råd för verksamheter som har till uppgift att till socialnämnden föreslå familjehem och jourhem till barn samt som lämnar stöd och handledning till sådana hem som tar emot barn (konsulentverksamheter). Socialstyrelsen har genomfört en utredning av behovet av föreskrifter avseende konsulentverksamheter som lett fram till ett förslag om ny författning. Av utredningen framkommer att konsulentstödda familjehem inte alltid utreds av kommunerna, utan att kommunerna helt eller delvis förlitar sig på den utredning som konsulentverksamheten gjort, vilket innebär att barn placerats i hem som inte är utredda enligt gällande regler. Dessutom har det framkommit ett behov av att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan konsulentverksamheterna och socialtjänsten när det gäller såväl stöd och insatser till barnen och att ge stöd och handledning till familjehemmen. Socialstyrelsen har därför sett över reglerna som behövs för att precisera ramarna för konsulentverksamheterna. Socialstyrelsen bedömer att utrymmet för att reglera konsulentverksamheterna genom föreskrifter är relativt begränsad, då socialnämnden enligt lag är ensamt ansvarig för vården i samband med ett barns placering och har ett utredningsansvar av familjehem och jourhem. Den föreslagna författningen omfattar därför enbart kvalitetskrav avseende kompetens samt krav avseende stöd och handledning.

Barnombudsmannen är positiv till Socialstyrelsens syfte att tydliggöra ansvarsfördelning och kompetenskrav för konsulentverksamheterna. Det är positivt att förslaget anger att stödet och handledningen ska syfta till att ge hemmet en ökad möjlighet att förstå och tillgodose det placerade barnets behov. Barn som omhändertas och placeras av samhället måste garanteras en trygghet och säker vård, vilket kvaliteten i det stöd som hemmen får kan bidra till. Barnombudsmannen tillstyrker i stora delar förslaget till nya föreskrifter och allmänna råd. Dock har vi några förändringsförslag, tillägg och kommentarer som utvecklas nedan.

Barnombudsmannen har under flera år träffat många barn och unga i samhällets vård och har vid upprepade tillfällen uppmärksammat behovet av insatser för att säkerställa alla barns rätt till en trygg och säker uppväxt. Rättigheterna i FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, gäller alla barn utan åtskillnad av något slag. När samhället tar på sig föräldraansvaret ska det vidga, inte begränsa, barnets livschanser. Enligt artikel 20 i barnkonventionen är staten skyldig att ge barn som berövas sin familjemiljö särskilt stöd och skydd. Alla placeringsformer för barn måste grundas i ett rättighetsperspektiv där kvalitetsaspekten är styrande. Barn och unga som placeras har rätt att få information om vad de kan förvänta sig av vården och vilka rättigheter de har.

Ledningssystem

Det nya förslaget innebär att det ska finnas fastställda processer och rutiner för att säkra verksamhetens systematiska kvalitetsarbete. Vidare innehåller förslaget förtydliganden i de allmänna råden om vad egenkontrollen i konsulentverksamheten bör innehålla.

Barnombudsmannen tillstyrker Socialstyrelsens förslag. Vi välkomnar särskilt förtydliganden om att egenkontrollen ska innehålla uppgifter om huruvida barnets placering avslutats oplanerat och orsakerna till det, samt hur samarbetet mellan socialnämnden och konsulentverksamheten har sett ut.

Kompetens

Förslaget innebär att den personal i konsulentverksamheten som föreslår familjehem och jourhem eller lämnar stöd och handledning ska ha relevant högskoleutbildning, relevant erfarenhet och personlig lämplighet. I de allmänna råden föreslås att personalen bör ha kunskap om barns utveckling, de särskilda behov placerade barn kan ha, samt socialtjänstens regelverk.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget om relevant högskoleutbildning, men anser att det stycke som finns under allmänna råd om utbildningens omfattning och inriktning borde lyftas upp till föreskriften, inte enbart i de allmänna råden. Vidare anser Barnombudsmannen att de allmänna råden ska utvidgas med att personalen även bör ha kunskap om barns rättigheter.

8. Stöd och handledning

Förslaget formuleras som att stödet och handledningen som en konsulentverksamhet lämnar till ett familjehem eller jourhem ska syfta till att öka hemmets möjlighet att förstå och tillgodose behoven hos det barn som är placerat där.

Barnombudsmannen är positiv till förslagets tydliggörande av syftet med stöd och handledning, men anser att formuleringen ska ändras till: Det stöd och den handledning som en konsulentverksamhet lämnar till ett familjehem eller jourhem

ska syfta till att öka hemmets möjlighet att förstå och tillgodose *barnets rättigheter och behov*. Att enbart skriva att barnets behov ska tillgodoses är inte tillräckligt, då det är viktigt att föreskrifterna utformas på ett sätt som stärker genomslaget för barnkonventionen.

Vidare anser Barnombudsmannen att det i de allmänna råden ska framgå att stöd och handledning av hemmet även ska syfta till att stödja hemmet i att underlätta för och stötta barnet i att uppfylla det syfte med placeringen och eventuella övriga insatser socialtjänsten har beslutat om. I råden ska också framgå att hemmen även ska stödjas i att uppmärksamma socialtjänsten på eventuella förändringar i barnets situation som kan föranleda förändrade beslut om insatser och placering. Anledningen till dessa ytterligare förtydliganden är den otydlighet som uppmärksammats under Socialstyrelsens utredning om vem som beslutar om insatser till barnet och socialtjänstens otillräckliga insyn i konsulentverksamhetens ”styrning” av familjehemmet och placeringen.

Föredragande i ärendet har varit utredaren Karin Röbäck de Souza.

Anita Wickström
vikarierande barnombudsman